

DAHAVSKI POROČEVALEC

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Stev. 18a

Dachau, v torek, dne 22. maja 1945

Broj 18a

MARŠAL TITO - MARŠALU ALEXANDRU

"Mi smo spremni na saradnju sa saveznicima, ali ne možemo dozvoliti, da budemo bez razloga poniženi i lišeni svojih prava".

LONDON, 21. maja- Maršal Aleksandar u svojoj poroci trupama porod ostalog reke: "Maršal Tito trudi se da se njegovoje zemlji pripoje Trst in Julijska Krajina i Celovec i Koruška. Proti njegovih teritorijalnih zahteva ja nemam šta da kažem. On njima će rešiti konferencija mira. Ali, jednostrani metod, kojim ih on spróvodi potseća na Musolinia, Hitlera i Japan. To je nasilan metod. U trenutku kapitulacije, Trst i Julijska Krajina pripadali su Italiji, Celovec i Koruška Austriji. Naša je dužnost da tim teritorijama upravljamo do konferencije mira. Sada o tom pitanju vode pregovore Sjedinjene Države i Velika Britanija, a Rusija je o svemu obavestona".

ODGOVOR MARŠALA TITA

BEOGRAD, 21. maja- Povodom izjave maršala Aleksandra, maršal Tito dao je ovaj odgovor: "Ne mogu drukčije nego biti duboko uvređen i iznemadjen što zapovednik jedne savezničke armije upoređuje našu narodnu vojsku sa nacističkim fašističnim armijama. Jugoslovenske trupe imaju isto toliko prava na administraciju teritorija koje su oslobodile kao što to pravo pripada savezničkim trupama na teritorijama koje su okupirale. Administrujući Trst i okolne oblasti, jugoslovenska armija ne pre-judicira odluke mirovne konferencije. Ona vrši jedno pravo, kog se ne može odreći bez štete po svoju čast i ugled. Mi smo spremni na saradnju sa saveznicima, ali ne možemo dozvoliti da budemo bez razloga poniženi i lišeni svojih prava".

BEOGRAD, 21. maja- Za rojstni dan maršala Tita 25. maja bodo poleg predajnega toka iz Slovenije, iz Trsta in Jesenic preko Ljubljane in Zagreba, prirojene se štafeto iz Makedonije preko Niša, iz Cetinja, Kladova in drugih skrajnih točk Jugoslavije. Vse bodo potem 25. maja skupno predale pozdrave mladine maršalu Titu na Dodinju.-

Evakuacija civilnog stanovništva iz okolice Riminija

RAVENNA, 21. maja- Savezničke vojne vlasti naredile su evakuaciju civilnog stanovništva iz okolice Riminija. S time u vezi ističe se da se upravo preko puta Riminija nalazi Pulja, koju su zaposele jugoslovenske trupe.-

RIM, 21. maja- Komitet narodnog oslobođenja za Sovernu Italiju tražio je od pretstavnika Bonomiove vlade da se ova povuče i ustupi mostu kabinetu, u kome bi učestvovali pretstavnici svih stranaka.-

TRST, 21. maja- V pristanišću se je pričelo izkrcevanje anglo-američkoga vojnoga materijala, namenjenoga za oskrbevanje zasedbenih čet v Austriji.-

TRST, 21. maja- Italijanski dnevnik v Trstu "Il nostro avvenire" priobjuče v uvodniku, da je končno napočil čas, ko je postal Trst sloboden in ima svojo vladu v okviru demokratsko federativno Jugoslavije. Sedaj, piše urednik, "ko se jo želja in

stremljenje tržiškoga prebivalstva in vse Istre uresničilo, bomo branili našo svobodo do skrajnosti. Danes ni več poti nazaj. Trst bo in mora postati središče prometa nove Jugoslavije.-

BEOGRAD, 21. maja- Poučeni krogi trdijo, da se v Vatikanu skrivajo nacistični zločinci in pripadniki oddelkov SS.

TRST DELA S POLNO PARO

TRST, 21. maja- V Trstu se dela z vsemi razpoložljivimi sredstvi na vzpostaviti obrata v mestu. Mestna uprava je že pričela s tramvajskim prometom, na razpolago je zopet voda, elektrika in plin. Večina industrijskih podjetij in obratov že zopet dela ali pa se pripravljajo na obnovo obratovanja. Vzpostavljena je železniška zveza s Tržičem in avtobusna s Postojno in Ljubljano. Jugoslavija je poslala prebivalstvu kruha, mleka, jaja, biskvita in tobaka; mlekarna v Ilirski Bistrici pošilja dnevno okoli 4000 l mleka, pripravljajo se transporti prehrane tudi iz drugih krajev.- V pristanišču se bili že delavci pred prihodom jugoslovenskih čet odstranili mnogo min, čiščenje luke se dovaja h koncu.- V Trstu izhajata sedaj dva dnevnika: slovenski "Primorski dnevnik" in italijanski "Il nostro avvenire".

TRST, 21. maja- Po vzglodu Trsta se je sestavil tudi v Gorici narodni izvršni odbor OF. Odbor šteje 17 članov, med njimi 9 Slovencev in 8 Italijanov.-

TRST, 21. maja- Na binkoštno nedeljo je bila v Trstu velika parada jugoslovenske vojske, ki je bila deležna burnega pozdravljanja po tržiškem prebivalstvu.-

TRST JE DOBIL SVOJ MESTNI SVET

TRST, 21. maja- Zbor delegatov vseh stanovskih in strokovnih združenj v Trstu, ki se je vršil v veliki gledališki dvorani Politeama Rosetti, je izvolil mestni svet. Zborovalo je skupno 1348 delegatov.-

AJDOVŠČINA, 21. maja- Četniki in belogardisti so na umiku po Vipavski dolini pobili tudi nekaj narodno zavednih duhovnikov, med njimi zaupnike iz Ajdovščine, Šturij in Dornberka.-

UPRAVA KOROŠKE OSTANE V NAŠIH ROKAH

LONDON, 21. maja- Zastopnik jugoslovenske vojske na Koroškem je včeraj javil komandi angleške zasedbene vojske, da bo 21. maja do 18. zapustila XIV. slovenska divizija južno Koroško, ostali oddelki pa v teku nekaj dni.- Gre skupno za okrog 20.000 mož. Zapustitev Koroške je odredil maršal Tito. Civilna uprava ostane v jugoslovenskih rokah.

LONDON, 21. maja- Iz Celovca poročajo dopisniki angleških listov, da so tamkajšnje jugoslovenske oblasti odredile tri-dnevno zaporo vseh trgovin in popis vseh njihovih zalog, zlasti živil. Navedeni odlok je objavljen v "Celovškem listu".-

ZA SESTANEK STALINA, CHURCHILLA IN TRUMANA

Trst je samo ono izmed mnogih vprašanj, ki potrebujejo rešitve

LONDON, 21. maja - Diplomatski dopisnik "Timesa" piše o potrebi sestanka med Churchillom, Stalinom in Trumanom ter utemeljuje potrebo sestanka s tem, da je nastalo vse polno vprašanj, ki potrebujejo skupnega razmotrivanja in rešitve. Med njimi navaja zlasti mandatarno zadevo na konferenci v San Franciscu, ki se ne gane z mrtve točke, dalje poljske zadeve in m od ostalimi tudi tržaško vprašanje. Glode zadnjega poudarja, da je jugoslovanska vlada delno itak istega naziranja kakor Anglija in Amerika o kompetenci mirovne konference in končno odločitve pripadnosti Trsta, Goriške in Istre, kakor tudi Koroške. Ob enem izreka nado, da se bo dalo z dobro voljo uravnati tudi vprašanje vojaškega sodelovanja jugoslovani in zavezniskih armad v Trstu in ožji okolici po kompromisu.

MORALNA SUPERIONOST SOVJETSKE UNIJE

MOSKVA, 21. maja - U jednoj vesti svog dopisnika iz San Francisca, "Izvestija" u svom poslednjem broju ističu da se i na tamšnjoj konferenciji pokazala moralna superiornost Sovjetske Unije. Prilikom debate o takozvanim mandatiranim narodima, dakle narodima, koji po mišljenju izvesnih sila nisu zreli za samostalan državni život, pa je potrebno da budu podokriljem neke evropske države, sovjetski delegat založio se za njihov neograničeni suverenitet.

LONDON, 21. maja - Angloski vodilni dnevniki naglašajo, da je treba storiti vse, da se ohrani sloga in edinstvo med zavezniki. Tako piše glavno glasilo delavske stranke "Daily Herald", da mora neobhodno priti do popolnega sporazuma med Anglijo in Rusijo v vseh perečih vprašanjih. Glasilo liberalne stranke, "Daily Chronicle", zopet naglašaja, da je potrebna sloga zlasti na mirovni konferenci, kjer se bo krojila nova zemljepisna karta Evrope.

SAN FRANCISCO, 21. maja - Zastopniki štirih vodilnih volesil Anglije, Kitajske, Sovjetske zveze in Združenih držav so se sestali, da razpravljajo predloge o sestavi spomenice o temeljnih človeških sloboščinah: pravici do svobodnega življenja, vere in obvarovanja pred pomajkanjem in strahovanjem.

RUSKA JAVNOST I OKUPACIJA NEMAČKE

MOSKVA, 21. maja - U svom današnjem broju moskovska "Pravda" kritikuje obazrivo postopanje sa nemačkim višim oficirima, a naročito sa Dönitzom i Göringom. U Krimu je rešeno, naglašava list, da interese evropskog mira zahtevaju da se izkoreni ne samo nacionalsocijalizam, nego i nemački militarizam, koji je već toliko puta zapalio naš kontinent. Te odluke treba sada izvršiti ako se želi stvoriti trajne preduslove za mir u Evropi. Ono, što sada čine Dönitz i nemački militaristi, pokušavajući da se dodvore zapadnim saveznicima i tresući otrocanim strašilom boljševizma samo je nastavak politike, koju su Hitler i njegovi saradnici počeli da vode čim su posle zimske ofanzive Crvene Armije uvideli da vojni slom Rajha neizbežan. Obustavljanje otpora na Zapadu, forsiirano begstvo na zapad tolikih nemačkih armija, sa jasnim nastojanjem da se predaju zapadnim saveznicima, sve je to niz karika jednog istog bankrotiranog plana. Da se jedni saveznici upotrebe protiv drugih i time nemačkim imperijalistima omogućiti da opet vaskrsnu svoj san o nemačkoj dominaciji nad svetom i Evropom. Pod naslovom "Opasna igra", "Izvestija" na uvodnom mestu donose članak u kome ističu da incident sa Dönitzom prelazi u opasnu igru. U svetskoj štampi, u mnogim listovima, glasno se protestuje što se

toliko obazrivo postupa prema nemačkim militaristima i toliko sporo vrši nemačko razoružanje. U članku slične sadržine, "Crvena zvezda" ističe da haos u Evropi žele i hoće nemački militaristi i njihovi zaštitnici u izvesnim evropskim i drugim zemljama. Mirosljubivi narodi traže da se što pre sprovede razoružanje Nemačke i uništenje nemačkog militarizma. Modjutim, intrige junkerske klike osudjene su na neuspeh. Velika koalicija slobodnih naroda dobila je rat. Ona će dobiti i mir, usprkos spletkama nemačke vojne klike.

NOVI POVELJNIKI NASIH ARMAD

BEOGRAD, 21. maja - Vrhovni poveljnik jugoslovanske vojske, maršal Tito je imenovao nekaterim našim armadama nove poveljnike. Poveljnik 1. tankovske armade je postal dosedanjí komandant 4. armade, gen. poročnik Peter Brabšin, druge armade gen. por. Pavle Bošnjak, dolje načelnik štaba za Hrvatsko; četvrte gen. por. P. Dačević, doslej poveljnik 3. armade; pete gen. major Roseberg, bivši poveljnik V. korpusa, in sesto gen. major Vukanović, doslej pomoćnik komandanta 2. armade.

BEOGRAD, 21. maja - Ministarstvo za poljedelstvo je izdalo otklic na vse poljedelske delavce, naj se javijo prostovoljno za delo pri žetvi v Vojvodini, kor je od števila žanjcev odvdsna njena množina. Kakor je bilo pričakovati, se oglašajo že od vseh strani delavski odredi, da s tem zagotovo jugoslovanskim narodom prehrano v razdobju 1945/46.

BEOGRAD, 21. maja - Ministarstvo vojske in mornarice je prejelo od zrakoplovnega sveta Anglije prisrčno zahvalo za sodelovanje jugoslovanskih vojniki letalcev v protekli vojni. Pismo konca z izrazi upanja, da bodo ostali tudi v bodoče stiki med jugoslovanskimi in angleškimi letalci tako prisrčni, kakor so bili v vojni.

RAZPUST FAŠISTIČNE DELAVSKE ZVEZE

LJUBLJANA, 21. maja - Notranji minister Zoran Polić je s posebnim odlokom razpusil od fašistične vlade ustanovljeno Pokrajinsko delavsko zvezo in odredil zaplenbo njenega premoženja, ki bo pripadlo novoustanovljeni Enotni zvezi uslužbencev Slovenije.

LJUBLJANA, 21. maja - Včeraj se je pričelo vpisovanje v osnovne in srednje šole v Ljubljani, ki bodo pričele jutri z rednim poukom mladine.

LJUBLJANA, 21. maja - Včeraj je radio "Svobodna Ljubljana" priobčil lepo predavanje o junaku Tonetu Tomšiču, ki nosi po njem ona izmed partizanskih brigad svojo ime. Danes so minila tri leta od njegove smrti.

SKOFJA LOKA, 21. maja - Včeraj smo praznovali na velikem zboru osvobojenje izpod štiriletnega nemškega jarma. Na zborovanju sta govorila tov. Maks Stornen in Anton Petercelj; po zboru je bila velika povorka po mestu.

SODELOVANJE JUGOSLAVIJE IN BOLGARIJE

SOFIJA, 21. maja - V soboto je prispeł z vsem osebjem poslanstva semkaj novoimenovani jugoslovanski poslanik Kolačević. Na postaji soga pričakovali zunanji in propagandni minister in zastopniki bolgarske javnosti. Poslanik se je začasno nastanil v gostišču "Bolgarija".

BEOGRAD, 21. maja - Za voleposlanika v Parizu je bil imenovan Marko Ristić.

NARODNOSTNE RAZMERE V TRSTU PRED L. 1918.

Slovenska javnost je bila v splošnem slabo poučena o razmerju italijanske in slovenske narodnosti v Trstu. Imel sem večkrat priliko govoriti o tem z raznimi Slovenci tostran meje z Italijo in sem moral ugotoviti, da so po večini neverno poslušali, ko sem jim razlagal, da nismo tam tako rekoč nikakoli manjšina, ampak da smo v mestu zastopani z dobro tretjino. Nisem se temu čudil, zakaj kdor se je mudil v Trstu samo mimogrede, je videl zgolj zunanje lice, ki je bilo iz raznih vzrokov zares docela italijansko. Tudi govorica, ki je prevladovala v Trstu (italijansko beneško narečje, ki je narečje vseh primorskih Italijanov), ga je morala uveriti, da je Slovencev v Trstu prav malo. Pač ni pomislil, da je sleherni Slovenec v Trstu docela obvladal italijansko narečje, v katerem je občeval z Italijani in s tujci, prihajajočimi v mesto.

Če govorimo o Trstu, imamo pred očmi vso tako zvano tržaško deželo, t.j. mesto samo in okolico. Ta Trst je imel svoj statut in svoje mestno in deželno zastopstvo. Mestni odbor je bil tudi obenem deželni odbor z nekimi zakonodajnimi pravicami, kakor so jih imele ostale pokrajine Avstro-Ogrske. Ta Trst je meril 92 kv. km in je štel po zadnjem ljudskem štetju leta 1910. 228.000 prebivalcev. Po narodnostih so bile uradno številke naslednje: Italijanov 146.000 (med temi 40.000 Italijanov iz kraljestva, torej tujih državljanov), Slovencev 57.000, Nemcev 10.000, Srbohrvatov 5.000, drugih narodnosti (Grkov, Židov, Armencev i.dr.) 5.000. Če odštejemo torej 40.000 Italijanov iz kraljestva, dobimo število pristnih tržaskih Italijanov nekaj nad 100.000.

Omenimo naj, da so v Trstu vsi ljudsko štetje italijanski uradniki, ki so imeli interes na tem, da prikažejo število slovenskega prebivalstva čim nižje. Pri tem so se zlasti opirali na določila o izvedbi ljudskega štetja, ki so govorila o tako zvanem občevalnem jeziku, ne pa o materinskem jeziku ali o narodnosti. Italijanskim iredentistom v Trstu je prišla ta formulacija kakor nalašč, saj je bilo na podlagi občevalnega jezika mogoče mnogo Slovencev zapisati med Italijane, kar se je tudi zgodilo v tako obilni meri, da je prenete potvarjalce resničnega stanja kmalu nato zadela kazen. Pri zadnjih državnozborskih volitvah, pri katerih je Trst volil 5 poslancev v dunajski parlament, smo Slovenci gladko zmagali z 1, bil je to okoličanski mandat, pa tudi v mestu samem smo prišli z enim mandatom v ožje volitve, kar je bilo za italijanske šoveniste hud udarec. Do tedaj niso pritožbe Slovencev proti potvarjanju ljudskega štetja nič zalegle. Izid teh volitev pa je jasno dokazal, da je število Slovencev v mestu samem veliko večje, kakor ga izkazuje ljudsko štetje, zakaj samo glasovi, ki so bili oddani za slovenskega državnozborskega kandidata v mestu Trstu, so znašali več kakor število v mestu naštetih Slovencev vseh starosti in obeh spolov. Nato so morali ljudsko štetje v Trstu ponoviti in to popravljeno štetje je kajpak izpadlo nam v prilog in postavilo uradovanje italijanskega magistrata v neugodno luč. Vkljub temu pa tudi tako prikazano ljudsko štetje še ni ustrezalo dejanskemu stanju. Brez pretiravanja smemo trditi, da je bilo v Trstu in okolici približno 75.000 Slovencev. Tako je torej z našo "manjšino" v Trstu. Ivk.

JANEZ KOBAL

Janez Kobal ni bil človek, ki bi bil splošno znan v našem taborišču. Nasprotno, krog njegove družbe je bil zelo, zelo majhen, saj je bil tih in miren človek, ki nikjer ni

silil v ospredje. Pustil se je voditi od toka, ki je tu v taborišču metal ljudi zdaj sem, zdaj tja. Čudno se vam zdelo, da o njem posebej pišem, ker bi moral pisati tudi o stotinah drugih naših tovarišev, ki so tu umrli in so bili bolj znani in tudi morda bolj zaslužni. Toda, kljub temu bom napisal o njem nekaj vrstic, kajti v nečem je bil Janez Kobal nekaj posebnega. S svojo smrtjo je oznanil prihod svobode in započel staro čas trpljenja in smrti. Janez Kobal je bil iz Šentviške gore na Tolminskem domu. Bil je bolj šibak človek, a trdo življenje, ki ga je imel za seboj, mu je zarisalo v izrazito podolgovati obraz ostre poteze dela in trpljenja.

"Mater sem izgubil zelo zgodaj, mi je pripovedoval, in ostalo nas je pet otrok z očetom. Oče je bil krovec in zelo strog ter varčen. Imel ni ničesar, ko je prišel v Šentviško goro, kajti prišel je tja kot hlapec. Sam, s svojimi rokami in prihranki si je sezidal hišico in do svoje smrti, ki ga je doletela pri 70-ih letih, si je kupil še dve nji-vici. Jaz sem po njegovi smrti, tik pred to vojno, kupil še tretjo. Vsi smo morali delati in oče nas je naučil vsega. Če sem si kot otrok razparal hlače, mi jih ni smela zakrpati moja starejša sestra, ki je bila šivilja, ampak sam. Ravno tako čevlje. Hoditi smo morali tudi na dnine, da smo se preživeli. Oče je bil strokovnjak zlasti za kritje slamnatih streh. To delo je bilo njegova strast, ki jo je vršil temoljito. Stalo ga je tudi življenje. Šel je namreč, skoro 70 let star, popravljat slamnato streho v sosednjo vas. Tu je padel s strehe in si zlomil hrbtenico. Doma sem pustil še dve sestri. Želim si domov, da si uredim svoj dom, ker sedaj sem jaz gospodar in imam svoje lepe načrte. Tudi oženil se bom in nevesta me čaka. Pa tudi lepše bo, saj bomo svobodni".

Sedeli ali pa ležali smo na svojih "posteljah", v karanteni. Dolg čas, lakota in obupne razmere so le redko razvezali jezike, zlasti takim ljudem, kot je bil Janez Kobal. Nekoč mi je pa le povedal celo, zakaj je prišel v Dachau. Bil je v vasi vojaški referent, "čeprav nisem bil nikdar vojak in tudi ne bom", je dodal. "Toda skupaj s sedmimi vaščani sem se rezorožil nad 30 fašističnih vojakov in enkrat rešil taborišče naših partizanov, ki so ga Italijani obkolili. Rešili so se vsi do zadnjega z vsem materialom, fašisti pa so imeli lepe izgube. Nekdo me je izdal, zato sem zdaj tu".

Nenadoma je obolal, dobil je flegmono ter šel v revijo. Tu je ostal skoro dva meseca. Iz revirja se je vrnil zelo slab in izčrpan. Njegove ostre poteze so postale še ostrejšše, glas bolj šibak in videti je bil za več let starejši. Toda ostal je pogumen. "No, zdaj bo pa kmalu konec", je dejal. "To bomo še zdržali. Potem pa gremo domov. Glej, da me prideš obiskat. Pri nas je lepo, v Šentviški gori."

Toda nenadoma je spet logel in ni ga bilo na spregled. Takej sem povprašal kaj je z njim. Rešel sem ga ležati na golih deskah, sredi nereda in smradu. "Kalo sem slab, pa bo že šlo. Saj niso več daleč. Saj jih je slišati. Zlasti ponoči, ko ne spim, slišim topove." Obiskoval sem ga in videl, kako z dneva v dan propada, kako pešajo njegove moči, kako dobiva njegov obraz tisto sivopopelnato barvo, za katero so skriva bližnja smrt.

(Zaključek na 4. strani spodaj)

KDAJ POJDEMO DOMOV?

Saj pišete zanimive reči, pravijo naši čitatelji, ampak o tistem, kar nas najbolj skrbi, ne črnete besedice: kdaj pojdemo domov?

Ne morem reči, da nam s takšnimi očitki govorite iz srca - ampak da nas v živo zadene z njimi, to drži. Lahko nam verjamete: ničesar bi tako radi ne dali v list kakor uro in datum odhoda. Hodimo okrog, prosimo, prigovarjamo, dajemo pobude, vlečemo na uho - toda do tega, kdaj pojdemo domov, se ne dokopljemo. Nestrpnost smo iz dneva v dan, pa ne samo iz preprostega razloga, da s časom popušča potrpljenje. Razmere same postajajo za nas iz dneva v dan težje. Druge narodnosti odhajajo domov ali se selijo vsaj čez žico, mi ostajamo med poslednjimi v taborišču, ki zmerom bolj dobiva lice kraja, odbranega za razdejano in požig. Kupi gnoja in odvvrženih stvari, neusahljivi vreli kužnosti, rasejo okrog nas, nesnaga po blokkih in okrog njih se veča, spet se oglašata beda in glad. Bolniki po revirjih tavajo napol ali celo povsem goli okrog, zdravi ljudje prosijo kruha po vežah in vogalih. Pozabili smo že, kdaj smo prvič čuli o tem, da bo prehrana zdaj prešla na ameriški jedilni list; da bomo prejeli pol štruce kruha na dan; da bodo paketa Rdečega križa delili med nas - in podobnih brez konca in kraja. Poslušali smo takšne obljube in srce nam je tgralo ob njih; v usta nam je navrevala slina. To je bilo pa tudi vse. Na binkoštno nedeljo smo prejeli kosilo, da tako siromašnega ne pomnimo izlepa kakšno dahavsko nedeljo. Količina kruha je spet padla na četrtinko na dan. Rekonvalescentje, ki so jih preselili na nekdanji SS-ovski, zdaj takozvani ameriški revir, tožijo, da so barake brez oken. Pegasti legar se oživlja, število smrtnih primerov je strahotno. Od zaveznikov osvobojeni, živimo in umiramo na stari način.

Naša rešitev je samo - v hitrem, čimprejšnjem, takojšnjem odhodu od tod. Naš odbor si na vso moč prizadeva, to doseči, vsi mi zahtevamo to, delegat naše osrednje vlade, ki je pred dnevi preko Linchena prišel iz Pariza, nam je to zagotovil, iz Ljubljane so nam po radiu sporočili, da naša federalna vlada z vsemi močmi dela za to. Kdo nas torej zadržuje v tem taborišču kuge, lakote in smrti? - Tisti, ki je kriv, bo dajal težek odgovor pred zgodovino. L.M.

"BORBE V TRSTU"

Najbolj nas tare skrbi, kdaj pojdemo domov - najbližja nam je pač. Toda - ali smo biti naša nestrpnost tolikšna, da bi postali ravnodušni do usodnega dogajanja doma? Ali bi mogli biti ravnodušni, če bi videli, da drugi, ki se jih dogodki v naši domovini neposredno ne tičejo, kažejo živo zanimanje zanje?

Najbolj na široko razproden tisk v taborišču imajo tovarishi Poljaki, najmočnejša skupina med nami. Med drugim izdajajo tudi naborni tednik "Polska krystusowa". V najnovjši številki dne 20. tm. čitamo naslednjo vest iz Trsta: "Tu je prišlo do borb med jugoslovanskimi in novozelandskimi četami. Tito je vkljub prepovedi zasedel mesto in okolico... Ta Titom stoji Rusija, ki je prav tako na lastno pest zasedla danski otok Bornholm.... V Podkarpatski Rusiji se je ustanovila avtonomna vlada, ki hoče to zemljo priključiti Sovjetom. Ravnanje Rusije ustvarja dva bloka v Evropi. Ni še dosežen sporazum v zadevi okupacijskih mandatov v Nemčiji. Na zahodu so že zmerom pogostejši glasovi, da lahko pride do konflikta med Rusi in

Anglosasi."

Nad bojišči, nad pogorišči mest in vasi, nad razdejano Evropo krakajo gavrani. Težko nam je, da se med njih vroščanje mešajo glasovi tistih, ki bi po vseh naravnih in logičnih zakonih morali stati na strani živih. Človek je radevoden samo, ali takšne izmišljotine poraja krivo upanje ali samo upravičen strah? Im.

VCERAJSKI MITING

Otvoril ga je tov. Škerl, tov. Juranić pa je poročal, kako se odbor trudi, da bi izboljšal prehrano, da bi razredčil bloke, da bi izvedel preselitev preko žice in repatriacijo. Navozani smo na hrano, ki nam jo dajejo Nemci, ker Američani so dolžni prehranjevati samo vojne ujetnike. Vendar pa upamo, da bomo zdaj prišli v stike z domovino, ker smo poslali z odhajajočimi brati Čehi delegacijo v Plzenj, odkoder bomo skušali doseči Ljubljano in Beograd. V delegaciji so tovarishi Albrecht, dr. Kraigher, dr. Mils in prof. Skandali. Nato je tov. Diehl poročal o krizih in tožavah, ki jih ima odbor pri svojih prizadevanjih pri ameriških oblastvih. Za zdaj smo dosigli, da v Schleißheim ne gremo. Bržkone se bomo preselili preko žice, medtem pa se bo izvršila preselitev v taborišču samem tako, da bomo Jugoslovani imeli svoje bloke. Razvila se je živahna dobata. Podrobneje bomo o mitingu, ki je potekel stvarno in je lepo ušel, poročali jutri.

LJUBLJANA, 21. maja - Radio je objavil na interniranca v Nemčiji naslednji poziv: Ne zapuščajte na lastno pest taborišča! Pripravite potrebne podatke; naša delegacija se bo v teh dneh napotila k vam. Vaši zbirališči sta Solnograd in Dachau. - Svoboci! Dajte nam naslove in podatke internirancev v Nemčiji!

V NASO NEDELJSKO ŠTEVILKO so je poleg drugih vrnila tudi ta nerodna pomota, da je bil list označen s št. 18 namsto 17. Da obnovimo pravilni vrstni red, nosi današnja številka oznako 18 a.

MOSKVA, 21. maja - Sovjetski general Konjev je bil odlikovan z najvišjim odlikovanjem ameriške vojske za zasluge.

"Toka nimam. Edino nekoliko sladkorja si želim". Šel sem ga in mu ga dal, ker sem slutil, da mu izpolnujem morda eno njegovih poslednjih želja. S svojimi močmi ni mogel več iz postelje. Čez dva dni si je zaželel prepečenca. Tudi tega sem mu prinesel tri ploščice. Toda kmalu so me poklicali nazaj in mi povedali, da mu jih je ukradel tovarish, ki je ležal poleg njega.

Janeza Kobala potem nisem videl več živega, kajti naslednji dan je bil poln razkrojenja, poln neke čudne napetosti. Skoro ves dan sem ostal v sobi, dokler ni popoldne nenadoma zavrelo taborišče in si slišal klice: "Tu so! Svobodni smo!" Sprva nisem mogel verjeti; pa sem še malo strmoče posedel. "Tu so! Svobodni smo! Jaz sem jih že videl!", so vpili in pričeli so skakati skozi okna, drveti skozi vrata proti vzhodni strani taborišča.

Tudi mene je vrglo na noge. Toda nokam tesno mi je bilo pri srcu. Šel sem z ostalimi z neko težko slutnjo. In res. Ob koncu bloka sem se ustavil kot pribit. Dva tovarisha sta ravnokar v vrsto k ostalim truplom položila truplo Janeza Kobala na tla. Naj mu bo teh nekaj vrstic v spomin, kajti umrl je v trenutku, ko je nam zasvetila svoboda, ki jo ni doživel. Ž.J.

IZ ČESKEGA ČASNIKARKEGA ZDRUŽENJA je bilo doslej nad 40 novinarjev izključenih zaradi sodelovanja z Nemci za časa okupacije.

Dahavski portreti:

KAPO ŽORŽ LINDNER

Debolega Karla, bloka 14, bloka, smo našim čitateljem površno predstavili. Karel Wagner seveda ni bil v našem taborišču osamljen pojav. Dolga vrsta jih je bilo, ki so hodili v nepopisnem mučenju in ubijanju svojih tovarišev pripornikov enako ali pa še bolj zločinska pota. Nekaj največjih zlikovcev med njimi je roka pravice zgrabila in kaznovala takoj po prihodu naših osvoboditeljev, drugi prihajajo na vrsto zdaj, mnogi so se pa potuhnil in poskrili, da jih bo treba šele poskati. Nihče pa ne sme uiti zaslužen kazni. V tem pogledu moramo storiti svojo dolžnost do mučenih in mrtvih tovarišev, pa tudi do pravnega čuta vsi, ki smo bili kjerkoli in kadarkoli priče pretepanja, trpinčenja in ubijanja naših nesrečnih sotrpinov. Prav vse zlikovce je treba razkrinkati in izročiti oblastem.

Med največje zločince v dahavskem taborišču je spadal bivši "capo" takozvane, vsem nam dobro znane "Gefangenen - kamere", skladišče oblek, čevljev in perila, Žorž Lindner. Kdo ni poznal tega nemškega podivjanca, priletnega, sivolasnega, večinoma sadistično hinavsko nasmejanega možica nizke postave z naočniki in čepico, pokrivajočo mu skrbno počesane lase! Tisoči naših tovarišev so stopali v dolgih vrstah mimo njega in prav nič ne pretiravamo, če trdimo, da so tudi tisoči občutili na sebi njegove pesti in njegove okovane čevlje. Vedno, kadar sem gledal, kako divje, neusmiljeno pretepa za transporte določene pripornike ali tovariše, ki so hodili manjati raztrgano obleko, sem se vpraševal, kako more človeška roka roditi takšno kreaturo. Roki sta se mi bili krčili v pesti, rad bi bil udaril po tej zločinski glavi, zdrobil jo bi kakor zdrobiš s kamnom glavo strupeni kači. A kaj, ko bi si bil podpisal s tem smrtno kaznen!

In tako sem moral samo stisnjenih pesti dan za dnem gledati dolge vrste v upravicen srd zamaknjenih, v mukah onemelih pripornikov, kako jim je dajal "capo" Lindner s svojimi pestmi in čevlji zverinsko popotnico pred odhodom na transporte. Kakor da je bil po svojem dobrem prijatelju, upravniku skladišča SS-ovcu Webbru, določen za to, da je pripravljaj in utrjeval ubogo priporniško rajo na nove muke med transporti in v novih taboriščih. Možic je, kot rečeno, nizke postave in bolj slabo razvitih mišic. Moči je pa porabljal za pretepanje in suvanje sleherni dan mnogo. Da bi mu jih ne zmanjkalo, se je mastil z najizbranejšimi jestvinami, ki so mu jih prinašali od vseh strani. Svojim rednikom je dajal iz skladišča nove obleke, čevlje in perilo. To delo so morali spretno in skrivaj opravljati njegovi podrepaniki, ki jim je za plačilo vrgel tu pa tam nekaj drobtin s svojega bogatoga jedilnega lista. Spal je seve na mehko postlani postelji kar v skladišču in podrepaniki so mu morali postiljati posteljo. Kdo bi si pa upal zahtevati od takšnega gospoda, naj spi med priporniki v prenatrpani spalnici?

Spominjam se najbolj živo enega zadnjih transportov. Meni da so bili določeni zanj sami Rusi, kakor je bila pač stara dahavska praksa, da so padali po ruskih tilnikih najtežji udarci nemile usode. K sreči za vse trpeče človeštvo so ti ruski tilniki tako močni, da jih nobeni udarci niso mogli zlomiti. Gledal sem skozi okno, kako nečloveško je "capo" Lindner pretepal te mlade večinoma izčrpane in onemogle Ruse. Pretepen je bil najmanj vsak drugi, nekateri do krvi. In nihče izmed nas, ki smo

gledali te prizore pristne nemške fašistične podivjanosti, bi ne mogel odgovoriti na vprašanje, kaj so ubogi Rusi zakrivali. Saj tudi sami niso vedeli, zakaj padajo po njih udarci in brce.

In ta zlikovec se je po prihodu ameriške vojske urno potuhnil. Volk je zlezel v ovčjo kožo. Nič več ni pretepal pripornikov, nič več kričal na nje kakor prej iz dneva v dan. Ostal je pa še dober teden na svojem mestu. Potem ga je zamenjal blaga duša, Dunajčan Pitsehnann, a Lindner je moral med navadne delavce tam, kjer je prej dolgo pasel kot vsemogoči valpet. Kje je zdaj, ne vemo, ker so priporniki nemške narodnosti zapustili taborišče. A zaslužen na kazen ga mora zadejšaj spada tudi ta lopov med vojne zločince.

J. Z.

IZ DOMOVINE

Triumf Vladimira Nazora - V petek se je vrnil v Zagreb s svojim ožjim spremstvom pesnik Vladimir Nazor, ki je prebil zadnja leta med partizani in si pridobil velike zasluge za osvobodjenje Jugoslavije, posebno Hrvatske. V Zagrebu ga je pričakovala ogromna množica, dobrodošlico mu je izrekel predsednik hrv. federalne vlade dr. Bakarić. Antifašistična zveza črnogorskih žen je posetila včeraj predsednika AVNOJ dr. Ivana Ribarja in mu poklonila ob tej priliki krasne črnogorke vezenine.

V Delavskem domu v Zagrebu se je vršila seja delavskih zastopnikov zaradi ustavitve delavskih sindikatov na ozemlju federalne Hrvatske.

Podnaceinik štaba jugoslovanske vojske, gen. por. Arsa Jovanović, je bil odlikovan z Narodno osvobodilnim redom.

Slovensko športno življenje se je pričelo zopet v Ljubljani postopoma razvijati. V nedeljo se je na igrišču SK Ljubljane odigrala prijateljska tekma med moštvom tega kluba in vojaško reprezentanco enajstorico. Tekmi je prisostvoval tudi komandant mesta, podpolk. Borštnar. Po pozdravnem govoru in počastitvi spomina za osvobodjenje padlih športnikov ter dvominutnem molku vseh prisotnih se je tekma pričela in dovedla do rezultata 3:2 za SK Ljubljano.

V Ljubljani je bil ustanovljen štab za repatriacijo vojni ujetnikov in internirancev, ki odreja vsem prizadetim, naj nikakor svojevoljno ne zapuščajo taborišč v Nemčiji, temveč počakajo na dejnih navodih. Štab bo storil vse, da se povratek v domovino omogoči čimprej vsem ujetnikom in internirancem.

Ljubljana je v nedeljo dala zanimivo reportažo o partizanskem gibanju Italijanskih oziroma furlanskih prebivalcev na Gorškem. Govornik je prikazal v krepkih obrisih nastanek prvih dveh bataljonov, kasnejših brigad Garibaldi, Mazzini in Matteotti, in nato ustanovitev cele divizije, ki je operirala v glavnem med Gorico in Vidmom.

Minister Sutej je v svojem govoru pred novo vlado federativne Hrvatske v Zagrebu rekel: "Kosem se vrnil iz tujine, sem si mogel ustvariti pravo sliko nove Jugoslavije. Naglašam, da je bila komunistična stranka tista, ki je umela združiti narode Jugoslavije k skupnemu delu za boljšo bodočnost."

Značilna vloga dr. Mačka - Ob vkorakanju nemških čet leta 1941 v Hrvatsko je izdal dr. Maček naslednji poziv: "Pozivam hrvatski narod in kmečko stranko, da se pokori poveljem nemške vojske in oblastev."

ZA SIVIM ZIDOM

Tam na robu športnega igrišča stoji napol dograjen oder - menda je bil namenjen za gledališke prireditve, pa je ostal nedokončan, kakor marsikaj v taborišču. Podij, nekaj desk in hlodov štrli v zrak, še nedokončana podrtija - toda ta podij nikoli ni prazen. Nanj je prislonjena deska, po kateri hodijo Dahavci na oder, se naslanjajo na ograjo, stojijo in gledajo čez sivi zid. Ni ne smeja ne govora, molče prihajajo in molče odhajajo po zibajoči se deski.

Sel sem po deski na oder kakor drugi, se naslonil na ograjo kakor drugi in gledal in molčal kakor drugi. Saj ni mnogo videti: deli plantaze, zelene grede, drevesa v zelenju, cvetličnjak, pa še kot spomin na hude dni, lesene kolibe - stražnice, in za vsem tem rob gozda. Le malo je to - nekaj zelenja, gredice in gozd - toda koliko pomeni to za ljudi, ki žive za sivim zidom s sivimi obrazi v sivem, enoličnem življenju. Tam zadaj za zidom - tam pa je zelenje, tam je življenje, je pesem, so barve in tam zadaj nekje je domovina.

Dahavci molče prihajajo in odhajajo na ta oder kakor na ložjo pot - gledajo čez sivi zid - in hrepenenje po širini iz te sivine je še močnejše. E.S.

IZ AMERŠKIH BLOKOV

Vsi prebivalci takozvanega ameriškega bloka 8 se vam prav iskreno zahvaljujemo za vse "Dahavske poročevalce", ki ste nam jih poslali in ki krožijo sedaj med nami od rok do rok. "Poročevalce" nam je sedaj kot baizam na skaleto rano. List je res prav pester in zanimiv. Med vsemi zanimivostmi nam pa najbolj manjka ono, kar nas najbolj zanima in to je: "Kdaj pojdemo domov?" Zares so lepe literarne stvari, toda za nas vse bi bil najlepši literarni večer: "Odhod domov". S katerimkoli tovarišem izmed nas se snideš, se vedno in vedno ponavlja vprašanje našega povratka v preljube domovino. Vsa druga vprašanja so za nas za zdaj postranskega pomena. Prepričani smo prav vsi, da nas domovina zelo potrebuje in nas izsko pričakuje, saj smo vendar domala vsi pozitivni ljudje, ki tudi v najtežji dobi niso upognili hrbta pod tujčevim pritiskom. Po drugi strani pa je popolnoma jasno, da nimajo Američani od nas prav nobenih koristi in bi morali biti zadovoljni, da se nas čimprej iznebi. Doma bi se vsakdo izmed nas kaj hitro opomogel in bi začel s plodonosnim delom. Tu pa le hiramo na duši in telesu, premnož pa bodo na žalost še izhirali.

Vsi, prav vsi se obračamo na vas s prav iskreno, tisočkrat in tisočkrat se ponavljajočo prošnjo: "Storite vse, prav vse, kar je v vaših močeh, da nam omogočite čimprejšnji povratek v domovino". Kritični nesrečnožev vam bo za to delo nad vse hvaležno, hvaležna vam bo pa tudi domovina. Smrt fašizmu - svoboda narodu! Barbič Ivan

Te dni se začeli pošiljati rekonvalescenti (tifus, pljučnica, bronchitis itd.) na bivši SS-blok 207, ameriška numeracija 13, ki nima polovice oken in je večer prepik. Napravljeni smo le v tanko porilo, imamo neke vrste "ersatz" copate, ki so čisto premočene, če gremo v stranišče ali če se umivamo, ker je tod vse mokro. Blok nima stranišča, najbližje je oddaljen najmanj 200 m, tudi prave prilike za umivanje ni. Vse kaže, da se moramo prehladiti in na novo zboleati, ker je tudi hrana tako pičla, da o resnični

rekonvalescenci ne more biti govora. Po bolezni imamo ogromen apetit, hodimo okoli kakor lačni volkovi, kje bi ujeli kak kos kruha, hranijo nas pa s skoraj istimi porcijami kakor bolnike s temperaturo 40°. Prepušteni smo sami sebi, le da nam - kakor u blaženem lagerskem revirju - 2 krat dnevno merijo temperaturo in dajejo neke pilule. Takojšnja remedura glede hrane in prostorov je nujno potrebna, ker je sicer vsa skrb ameriških zdravnikov, ki se res s srcem trudijo za nas, odveč in brezupna. J.C.

Tovarišem, ki zbirajo gradivo za kroniko. Poverjenike za kroniko po blokih prosimo, da ne glede na razne vesti in odredbe v zvezi z našim povratkom v domovino čimprej zaključijo svoje delo in nam prinese gradivo v uredništvo. Kdor ima gradivo že zbrano, naj ga nam prinese takoj, druge pa prosimo, da zbiranje gradiva pospeši tako, da bo v glavnem zbrano še pred našim odhodom v domovino. Uredništvo kronike bo poslovalo od slej vsak dan od 10. do 12., po potrebi pa tudi popoldne od 16. do 18. in sicer v uredništvu "Dahavskega poročevalca". **SAMRTNIŠKI TRZAJ NAJVEČJEG ZLOČINCA U ISTORIJI.** Iz pisanja švajcarske štampe sad se tek saznanje za očajniške poskuse, koje je švajcarski Crveni Krst činio u toku poslednjih dana Hitlerizma da bi spasio zarobljenike savezničkih vojski i zatvoreničke koncentracionih logora od opasnosti koje su im pretili. Švajcarski predstavnici stalno su se zadržavali u neposrednoj blizini pojedinih naročito ugroženih logora, nastojeći da dobišu dozvolu da se kreću unutar njihovih kruga, kako bi koliko toliko svojim prisustvom sprečili poslednje ispade SS-a nad zatvorenicima. Njihova nastojanja bila su uzaludna. Poseta logora nije im dozvoljena. Ali, u više mahova, na razne načine, oni su uspeali da spase zatvoreničke sigurne smrti. Tako u jedan logor američki tenkovi, blagodareći prethodno dobijenom pozivu od strane predstavnika švajcarskog Crvenog Krsta, stigli pola časa pre nego što je imalo da počne streljanje u masama. Švajcarski listovi pišu, da je Hitler nekoliko dana uoči svoje smrti bio naredio da se strelja 2 miliona ratnih zarobljenika. Samo je njegova sopstvena smrt sprečila izvođenje tog strašnog zločina.

BLIZU MOSKVE je bila predana v obratovanje najmočnejša radijska oddajna postaja na svetu.

UMRL JE V 83. LETU STAROSTI bivši italijanski ministrski predsednik Vittorio Orlandi, zadnji iz velike četvorice, ki je vodila versajsko mirovno konferenco leta 1918/19.

MELEPARNKA "QUEEN MARY" IN "QUEEN ELISABETH" se vračata po vojni zopet v Anglijo. Med vojno sta služila za množestveni prevoz čet iz Amerike v Evropo. V tej službi sta prepeljala 1.250.000 vojakov; dolžina vseh plovb skupaj je znašala poldrug milijon kilometrov.

OD VSTOPA AMERIKE V EVROPSKO VOJNO do njenega konca je zapustilo skupno 16.700 parnikov ameriška pristanišča z vojaštvom, vojnimi potrebščinami in prehrano. Za spremstvo je bilo potrebnih skupno 3200 rusilcev in manjših brodcov. Od nemških podmornic, ki so nerohoma napadale ameriške konvoje, je bilo potopljenih skupno 186 in približno isto število poškodovanih. Amerika se je dobro zavedala, kaj pomeni varnost transporta preko Atlantika; zato je zavarovala prevoze po mornarici in letalstvu. To službo je opravljalo 125.000 častnikov in okrog milijon mošev, ki se sedaj večinoma na razpolago za vojevanje na Daljnem Vzhodu.

ZA ZUPANA VESTA LYON je zopet izvoljen Eduard Harriot z 51 od 52 glasov; Harriot se je vrnil domov iz Buchenwalda.